

MAUROI

om George Sand

4/9

"FLICKAN SAND är en osedlighetens pedant", skrev Baudelaire. Hon hade alltid varit moralist, fortsatte han, men länge praktiserat i den motsatta genren. "Hon är dum, hon är tråkig, hon är prätig; hon har på moralens område samma skärpa i omdömet och samma finess i känslan som portvakterna och hålldamerna... Att en del folk har kunnat bli förtjusade i denna dynga, det är verkligen ett bevis på förnedringen hos människorna i detta århundrade." En annan av George Sands samtida, med lika stor prestige i våra dagar — Flaubert — gav, likaledes privat, uttryck åt en annan uppfattning. "Jag grät som en kalv vid hennes begravning", skrev han. "Man måste känna henne som jag har känt henne för att förstå hur mycket äkta kvinnlighet det fanns i denna karlaktighet, hur oändligt mycket värme som fanns hos detta geni. Hon skall förbli en av Frankrikes storheter och vinna en oförlignelig ära."

Vem hade "rätt"? Den frågan kan sägas vara ledmotivet i *André Maurois* nyligen publicerade biografi: *Lélia ou la vie de George Sand* (Hachette, pris 960 franc). Det är en av de bästa av Maurois många böcker om diktare och statsmän. En hel del förut okänt eller outnyttjat material, särskilt brevsamlingar, har kommit till användning; framställningen är klar och elegant, om också någon gång — såsom alltid hos Maurois — en smula slarvig i analysen; en ömhet, spetsad med några droppar ironi, gör porträttet levande och gripande.

George Sand, född Aurore Dupin, (1804—1876) växte upp på ett slott hos sin förmögna farmor och gifte sig med en baron, men hennes härkomst var högst tyvelaktig; fadern var officer, modern en före detta kokott, farmodern naturlig dotter till Moritz av Sachsen, i sin tur naturlig son till August den starke och Aurora Königsmarck. Då Aurore vid 26 års ålder bröt förbindelsen med sin man, flyttade till Paris och under namnet George Sand ägnade sig åt kärlek och romanförfattande spelade inte bara släktens anlag, utan också dess traditioner in: George Sand företrädde något aristokratiskt och folkligt, naturligt, ottyglat och passionerat, mot den korrekta och slätstrukna borgerligheten. Den hållningen drev

GEORGE SAND.

Teckning av Alfred de Musset
år 1833.

hennes att klä sig i byxor, att avsky det hycklande och officiella, att ibland närma sig revolutionär radikalism och ibland tro på ett slags upplyst diktatur — ordinär och konventionell var hon aldrig.

Baudelaires förakt är inte svårt att förstå. Båda kan kallas romantiker, båda sökte det särpräglade och intensiva, men vid sidan av Baudelaires främlingskap, grubbel och förtvivlan blev George Sands äventyr och samhällspröster något av backfischeskapad. Även när det gällde kärlek måste George Sand från Baudelaires synpunkt ha förenat en brackig dygdemoral med en sentimental optimism av Rousseaus märke. Hennes idéer skilde sig inte mycket från Ellen Keys: med kärlek var allt, utan kärlek ingenting tillåtet; hon luckrade emellertid snart upp begreppet kärlek så att det kunde användas vid alla förefallande behov. Hon var över huvud väl inbyttad i tidens floskler, och det är svulsten, andfäddheten, den programmatiska våldsamheten som gör de flesta av hennes otaliga romaner omöjliga att läsa hundra år senare.

Att Flaubert tyckte om henne kan förefalla besynnerligt. Det var emellertid knappast hennes böcker som inspirerade sympatin; om dem skrev Flaubert ofta nedläggande. Tillgivenheten förklaras av att Flaubert trots allt hade drag av gemytlighet, enkel trevlighet och känslsamhet — och framför allt kanske av att George Sand och Flaubert först kom att umgås närmare på gamla dagar, då all passion var förbrukad och båda hade sinne för borgerlig trivsamhet utan större agremanger i fråga om tankar och känslor. De besökte varann, pratade långt in på nätterna, lekte och dansade med George Sands barnbarn, sade ett och annat ärligt ord om andra författare och berättade om den långa tiden före detta lugn. Flaubert fick blick för de egenskaper som tidigare stått i skuggan av

lidelser, oro och brytningar: den oerhörda arbetsamheten, som kom George Sand att skriva några sidor varje natt även efter de mestaste och vildaste scener, värmen och omsorgen gentemot älskare, barn, barnbarn, vänner och underlydande, glädjen i naturen, den varje morgon lika fräscha vitaliteten i planer, arbete, umgänge och fest.

I Maurois skildring möter man en stor del av det intellektuella Frankrike under fyra årtionden kring 1800-talets mitt. Några var George Sands älskare, främst Musset — vem som mest bedrog vem under deras veckor i Venedig är ännu omvistat — och Chopin, i andra rummet Mérimée och Sandeau. Andra var vänner, fiender och rivaler inom litteraturen, såsom Balzac och Sainte-Beuve; under senare år fick George Sand vara med vid middagarna på Magny med bröderna Goncourt, Taine, Renan, Flaubert och Turgenev. Men allt längre tider levde hon på sitt från farmodern ärvda slott Nohant, skrivande, promenerande, pratande i en liten krets sammanknuten av beständig tillgivenhet. Det var här hon utbildades till den ömt kloka gamla dam som i Maurois teckning blir ännu mera förtjusande än den kvinnliga musketören på jakt i Paris.

HERBERT TINGSTEN